

OKBN excursie naar Parijs 14-16 april 2008

In het kader van een excursie is met een groep enthousiaste OKBN-leden een bezoek gebracht aan een 7-tal bibliotheken in Parijs. Een beschrijving in vogelvlucht:

Musée du Quai Branly

Een schitterend nieuw etnografisch museum uit 2006 tussen Seine en Eiffeltoren. We bezochten de supermoderne Mediatheek op de bijna hoogste etage van het gebouw met mooi uitzicht over de Seine en centrum van Parijs. De architect en vormgever Jean Nouvel heeft gekozen voor zeer donkere kleuren qua interieur en relatief weinig lichtpunten, dit gezien het binnenvallend daglicht en de soms kwetsbare aard van de te raadplegen materialen (onder andere grote collectie fotografisch materiaal). Het riep bij ons de vraag op of alle lichten wel aan waren. De mooi ontworpen houten boekenkasten eindigden vaak in een punt gezien de fraaie diagonale opstelling van de kasten wat ons niet de meest efficiënte oplossing leek. Geen probleem overigens aangezien de mediatheek met ruim 700.000 boeken over een groot ondergronds depot beschikt. Tevens is in het museum een voor het publiek geopende bibliotheek aanwezig midden in het Museum wat uitlokt om voor of na het bezoek aan de tentoonstellingszalen eens binnen te wandelen. Daar grote lichtgekleurde houten tafels, een open bibliotheekopstelling, een oase van rust.

TMS wordt gebruikt voor de invoer van objecten, een speciaal voor Branly ontworpen database wordt gebruikt voor invoer van de boeken, Archimède portal software wordt ingezet voor zoekvragen intern en via het web. Koppeling van gegevens tussen de verschillende databases gaf nog wat problemen. Er werken 35 mensen fulltime in de mediatheek, die 7 dagen per week open is.

Bibliothèque Central des Musées Nationaux de France (BCMNF)

Een statige bibliotheekruimte uit 1921, gevestigd in, maar onafhankelijk van het Louvre museum. De bibliotheek is verantwoordelijk voor de centrale documentaankoop voor de 26 Franse Rijksmusea verenigd in de Réunion des Musées Français. Men onderhoudt boekenuitwisseling met meer dan 400 bibliotheken in binnen- en buitenland. Tevens assisteert men andere bibliotheken bij het opzetten van portals en het uitwisselen van boekbeschrijvingen. De bibliotheek heeft een klassieke leeszaal, hoge bovenlichten met twee etages boeken, groot en degelijk eikenhouten meubilair. Medewerkers zitten vaak enigszins “verstopt” tussen de rijen boekenkasten, kunstbibliothecarissen worden hier en in andere kunstbibliotheken zo hebben we gehoord “Curateurs” genoemd.

Men werkt samen met het Musée d’Orsay vooral wat betreft het maken van catalogi en het ontwikkelen van software. Helaas zo vertelde men, gebruikt men hier nog steeds het oude Canadese GEAC database pakket aangezien het ministerie van Cultuur nog geen definitieve nieuwe keuze heeft gemaakt. De nieuwe regering onder leiding van president Sarkozy biedt de instelling misschien nieuwe kansen, op het vlak van nieuwe huisvesting als ook meer gewenste autonomie van het Ministerie.

Bibliotheek van het Institut National d’Histoire de l’Art (INHA)

INHA is een relatief nieuw Kunsthistorisch instituut, (Institut National d'Histoire de l'Art). We bezochten de federatieve bibliotheken. Het doel van de INHA is wetenschappelijk onderzoek te ondersteunen, nationaal en internationaal, op het gebied van kunstgeschiedenis, archeologie en cultureel erfgoed. In sommige opzichten te vergelijken met het RKD in Den Haag.

INHA is gevestigd in het schitterende oude gebouw van de Bibliothèque National, beroemd om zijn prachtige 19e eeuwse leeszaal van architect Henri Labrouste. Tevens overweldigend is de grote Salle Ovale, die wegens bouwproblemen pas rond 1934 werd voltooid. Een gebouw om te imponeren en dat doet het dan ook. Maar vanwege de ouderdom van het gebouw en de verouderde technische installaties is een renovatie dringend noodzakelijk, dit zal de komende jaren gaan plaatsvinden. INHA heeft 3 bibliotheken met in totaal 1.300.000 boeken en documenten. Het is de bedoeling dat de bibliotheken in de toekomst steeds beter ontsloten gaan worden voor het algemeen publiek, ook via het internet. Archimède portal software doet ook hier dienst als ontsluitingstool voor het publiek, zowel intern als op het Internet. Lastig is zo horen we om aan goed gekwalificeerd personeel te komen; er werken veel vrijwilligers die constant bijgestuurd moeten worden. Men is onder andere volop bezig de gehele bibliotheek digitaal te ontsluiten.

Bibliothèque Kandinsky

Gevestigd op de 2e etage van het befaamde Centre Pompidou, waar 2 bibliotheken zijn gehuisvest: BPI (Bibliothèque Publique d' Information), die onder meer verantwoordelijk is voor het documenteren van de collectie van Centre Pompidou en voornoemde Bibliothèque Kandinsky, die organisatorisch gedeeltelijk los staat van het Centre.

BK beheert behalve een 170.000 delen tellende collectie kunstboeken ook grote deelcollecties, onder andere foto's en kunstenaarsdossiers (originele brieven, schetsen, documenten). Men is bezig met via een extern bureau de gehele fotocollectie te digitaliseren. Na enige pressie heeft men voor elkaar gekregen dat een fascinerende wisseltonoonstelling in de tentoonstellingszalen kan worden getoond, waar onder andere eerste drukken van beroemde kunstenaarstijdschriften te zien zijn.

Voor invoer van de data wordt gebruik gemaakt van een zelf ontwikkeld Content Management System, tonen van de gegevens gaat via Archimède software, wat overigens bij bepaalde zoekacties problemen gaf. Er werken ongeveer 20 mensen.

Bibliothèque Sainte-Généviève

Tegenover het Panthéon, staat de Bibliothèque Sainte-Geneviève, ook een door Labrouste ontworpen 19e eeuwse natuurwetenschappelijke bibliotheek. Op deze plek stond in de 6e eeuw al een kloosterbibliotheek die in de 13e eeuw werd vernietigd. De nieuwe bibliotheek werd dankzij bescherming van de Abbé tijdens de beeldenstorm niet vernield. Tot in de 19e eeuw was de bibliotheek gekoppeld aan het Lyceum.

Het is een werkelijk schitterende 19e eeuwse leeszaal, veel gietijzer en glas met antiek meubilair dat nog steeds in gebruik is. Het gebouw uit 1840 is een van de eerste zelfstandige

bibliotheekgebouwen ter wereld. Vele honderden studenten gebruiken de leeszaal dagelijks, er staan iedere dag hele rijen studenten buiten om een plaatsje te bemachtigen. Ook een bijzondere collectie rariora is te zien welke deels stammen uit de 17e eeuw.

Bibliothèque National de France

Dominique Perrault tekende voor zowel exterieur als interieur van de 4 enorme torenflats waar bovengronds en ondergronds meer dan dertien miljoen boekbanden en 350.000 kranten- en tijdschrifttitels zijn gehuisvest. De bibliotheek beheert verder een grote groep bijzondere collecties waaronder oude handschriften, waarvan wij een aantal mochten inzien. Kosten nog moeite zijn gespaard in deze prestigieuze instelling, een grote binnentuin, enorme leeszaal met puike voorzieningen, alles zeer luxueus aangekleed in contrast met de wat meer basic aangeklede werkplekken achter de schermen.

Een zeer geavanceerd en uniek boekendistributiesysteem via elektrisch aangedreven transportbakken op rails voorziet alle leeszaal en medewerkers van de materialen, al kan het door de aanzienlijke fysieke afstanden wel even duren tot alles op de werkplek arriveert.

Een belangrijke publieksfunctie van de bibliotheek is de digitale bibliotheek Gallica die honderdduizenden documenten via internet toegankelijk maakt. Met is hard aan t werk de gehele collectie digitaal toegankelijk te maken.

Cité de l'Architecture et du Patrimoine

In het oude Palais de Chaillot, pal tegenover de Eiffeltoren bevindt zich een spiksplinternieuwe architectuurbibliotheek (geopend eind 2007). In Parijs zijn in totaal 3 architectuurscholen inclusief kleine bibliotheken, dit is de grootste. Zeer fraai vormgegeven leeszaal, moderne "slimline" stalen boekenkasten en meubilair. Alle kamers van de medewerkers hebben een enorme grote glaswand die uitkijkt op de leeszaal wat (soms ongewenste) controle heen en weer in de hand werkt. Met kampt, ondanks 14 medewerkers, mede door de locatie en vrije toegang tot de bibliotheek en de open opstelling van 27.000 boeken en 240 jaargangen tijdschriften met een soms te grote toestroom van studenten en geïnteresseerden. Ook hier is Archimède software in gebruik voor de bezoekersvragen. AB6, een mij onbekend Spaans database systeem is in gebruik voor de invoer, Frans trefwoordensystematiek Rameau wordt gebruikt voor de thesaurus.

Afsluitend

Thema's die bij het bezoek aan alle zowat instellingen naar buiten kwamen waren het gebrek aan voldoende (professioneel) personeel en achterstanden in werkzaamheden, ofschoon de meeste bezochte bibliotheken wel ruimer in hun jasje steken dan vergelijkbare Nederlandse bibliotheken. Ook de noodzaak van digitalisering wordt ingezien maar het gebrek aan voldoende middelen of capaciteit was vaak een probleem. Het was ook duidelijk dat vooral bij de grotere organisaties bureaucratie op de loer lag en daarmee het gevaar van inefficiëntie en langs elkaar heen werken.

Ik vond het erg prettig een kijkje zowel voor als achter de schermen te krijgen. Door onze oprechte collegiale belangstelling kregen we behalve het mooie PR praatje ook echt inzicht in de

vaak zeer herkenbare problemen en uitdagingen waar de instellingen voor staan. Tevens gaf de excursie mij een kans te reflecteren of wij zaken in het Stedelijk Museum op de juiste manier aanpakken. Jammer was wel dat door de korte bezoektijd per instelling we niet heel diep op de soms interessante materie in konden gaan zoals de gebruikte automatiseringssystemen en de gebruikerservaringen op dat vlak.

En last but not least is het ook nuttig met Nederlandse collega's uit het "veld" eens wat langer op stap te gaan en ervaringen uit te wisselen, dit onder genot van een goed glas wijn et cetera.

Al met al een zeer nuttige excursie die ik alle collega's van harte kan aanbevelen!

Wouter de Voogd

Stedelijk Museum Amsterdam

E-mail: w.devoogd@stedelijk.nl

deelnemers: I. Cael, J. van Elk, M. Dirker, M. Nijhoff, R. Koot, B. Deceuninck, E. van Boxtel